

Bakurubasanni
(nimoro 12 songo)

Mali kono = Dōrome 200

Afiriiki kono = Dōrome 400

Jamana werc = Dōrome 500

Kibaru

Kunnafoniseben bota kalo o kalo. BP: 24 Téléphone : 22-21-04. Bozola Bamako-Mali. San 23nan boko 279nan A songo : dōrome : 10

Iziniw jyɔrɔ bɛ ka fa bololabaarakelaw fe

Senekeminendilan siratige la bololabaarakelaw bëna Iziniw jyɔrɔ ta.

Farafinna, bololabaarakelaw ye senekeminendilan damine walasa ka dansigi senekeminew sanni na kôkan ka don n'u ye jamana kono. Nka gelya caman bë, minnu be o baara in sabatili bali.

San caman kono, farafinna senekeminew bëe tun be dilan nansarajamanawna. Nkabi, jamana caman sumankisesimansiñw, tulubomansiñw, wɔrɔlikemansiñwani gosilikemansiñw be dilan o yɔrɔw bololabaarakelaw fe.

Bololabaarakelaw be to ka deme sɔrɔ ka bɔ jamana caman cakedaw walima demetɔñw yɔrɔ siratige caman na.

Minnu tun be u ka minenw dilan fɔlɔ

ni u bolokɔrfenwye, olu be baara ke bi ni mansinmafénbaw ye. Nafa jumen de be senekeminew dilanni na bololabaarakelaw fe? Senekeminew dilanni sigidaw bololabaarakelaw yerefe, onafa sirilen te songoko la. Senekemin minnu be

ladon ani minnu be dilan jamana yere kono, olu bëe da be, nɔgɔn na, a bëe da ka gelen. Bololabaarakelaw be baara ke ni piyési ladonnenw de ye, minnu songo ka ca kosebe, wa u be wusuru min sara u kunkɔrɔ, u t'o wari sɔrɔ baara la.

Setawari nagasili ye belebele fara gelyaw kan jamana caman kono. Jula minnu sinnen be kôkanjago ni kôkonajago ma, olu te se ka piyési lakamali matarafa tugun. Bololabaarakela min mago mana jo piyési min na, o wajibiyalen don ka welekerenkerennen bilakataakôkan. O dun te taa musakaw ko. Bololabaarakelaw ka kanka baara ke kuntilenna Kelen kono : Iziniko sabatili u ka sigidaw la an' u ka jamanaw sɔrɔ yiriwali.

Sumana Kane

San diyara Mali malosenelaw la

Kabini ninan samiyé nena, fo malosenelaw ye sɔrɔ ke, Mali dugu caman kono, i ko Moti ani Segu maloseneyɔrowla, yelema donna kôkan malo sanniko ani malo songoko la. Sefawari jaasili y'a to bëe nagamin. Mɔgɔw tun be girin kôkan malo min kan, o songo nana gelya bëe ma. A te laban fen min kɔ, o de kera. Bëe seginna an ka malosenelenw ma. Mali jamana yere togo kɔrɔ seginna, a ma, maloseneko la, bawo, ninan malo cayara ni toni 400.000 ye. O fanba bɔra Ofisi senekeyɔrow la. Nka, yɔrɔ tow bëe la, Moti ka sɔrɔ de ye mɔgɔw nekkɔrɔfa kosebe. Salon, Moti ye forokene taari 2910 sene, ka malo toni 5.000 sɔrɔ ninan, Moti ka forokene taari 33.000 labennen na, taari 30.000 de sene, ka malo toni 45.000 sɔrɔ. Mɔgɔw kafola, motika dɔw tun be don jikkankulun.

de kono, ka malo kan; ko fiyento ani sarakadelila dow tun t'u ka malo sɔrɔlən kɔcogo dɔn; k'a ka ca ni san 30 ye, nin nɔgɔn sɔrɔ ma ke Moti; ko motika bëe ye nafa sɔrɔ malo la, cogoya la, min ye sègen ban, kâ hadamadehya lakuraya. Senekow mogo faamuyalenw ka jate la, sanjiko basigili ani fangaso ka malociké feere tigelenw, olu bëna ke sababu ye, Mali ka malo sɔrɔ, k'a yere labo, fo k'a toba feere siginogon jamanaw ma, i k'a tun be cogo min na, ka koro. Omɔgɔ faamuyalenw na, an balimake Lamisa JAKITE, n'o ye jininikela ye senekow yiriwali ciyakéda la, Bamako, o y'a jira, ko ni malosenelaw ma yelema don baara kɔcogo la, k'u bëna Mali sigi, a sigiyɔrɔ kɔrɔ la, n'o ye Afiriiki malojiginetigi sigiyɔrɔ ye.

Bubakari SANGARE
ani Piyeri BARO (SYFIA - Mali)

DAKUNW

Sikaso dugutɔñw taaboloko bilama

ne 2

Ofisi di Nizeri malo dondalako geteyara

ne 2

Afiriiki jamanaw ka bɔriogola kora jɔrenankó ye

ne 3

Csrino Amadi CAMU ka latuli

ne 6

Iyɔdi-kɔgg ani iyɔdi-dese

ne 6

Woso tifscogo be ka neñini

ne 8

SIKASO : Dugutonw taaboloko bilama

Dugutonw basigili be san 20 bɔ Mali kono. Duguton be yoro bee. Sikaso mara dɔrɔn dugutonw hake ye duguton 606 ye. Dugutonw ye cikɛ jekuluw ye, minnu bilalen te sariyabolo kan fɔlɔ. A bee sigikun ye hadamadenyakownisorokowyiriwali ye. A caman nemogoya be balikukalanden jolenw de bolo, minnu lafaamuyara nafasɔrɔkow bolodacogo la. A bee ka baaraw nesinnenbe sannifeerekowani dugu bɔnɔgɔlakow ma, i ko kalanko, kenevako, jiko, aniseko ni dɔnko n'u nɔgɔnnaw, minnu nafaw be dugumɔgɔw bee kan. Duguton dow ye sira soro, fo ka magasan jo, magonefɛn suguya bee be soro min kono. Dow ye nafolo lasagonyɔro jo, min be juru don mogow la. Lafiya ani nafa minnu bɔra dugutonko la, olu dogolen te mogɔ si la.

Nka, nin san damadɔw kono, fen caman be ka geleya don, dugutonko la, Sikaso yɔrɔdɔw la, fo k'a se fagali ma. O b'i n'a fo kele minnu be bɔ dugutonw nemogɔsigili n'u lakurayali, ani dugutonw nafolow dunni, fo ka t'a se yurugu-yurugukow, nanbarakow, kalabanciyakow n'u nɔgɔnnaw ma. Olu kow kelen be, ka dugu caman mogow tila fila ye, fo ka dugutonko ke kɔnorɔfiliko ye.

Cikela dow ka fo la, pariti politiki camanko no min be dugutonw ka geleyaw la, o ka bon kosebe. Pariti kelen bee mogow jolen be nɔgɔn kɔkɔrɔ cogo min na, o te dugutonw nemogɔsigi n'u ka walew nɔgɔyasira ye. O de kama, Mali kɔri ciyakeda «CMDT» marabolo nemogɔ minnu be Sikaso, olu y'a jira, ko dugutonw taaboloko bilama t'a laban bolo ye. Olu ka jate la, ni politikiko be senna, dugumɔgɔw ke ka gelen, ka bɛn ko la, dugutogɔlakowla. Nka, dugumɔgɔ minnu dahirime be soro baara suguya kelen na, olu mana fara nɔgɔn kan, k'u ka baara yiriwali jekulu min sigi senkan, okankelenfo n'o bɛnkola ye wajibi ye. A dɔrɔ, dugutonko bɛna laban baaratɔnko ma.

Ofisi di Nizeri malodondalako geleyara

Ofisi di Nizeri taabolo yelemali min kera san 1994 zanwiye kalo la, o kera sababu ye, fangaso ka malociyakɛ jekulu dɔ sigi, dugu naani tɔgɔ la, minnu be Delita kono, n'o ye Molodo, Ndebugu, Dogofiri ani Kolongo ye. Balan ma y'a jekulu sigili la, k'a d'a kan, a dabɔra maloko min kama, o caman be soro dugu naani ninnu bee kono, hali kɔcogo t'a la. O temennen kɔ, a diyara kenyereyew ni malosenɛlaw ye, k'a masɔrɔ, olu sen donna jekuluko fan bee la, i k'a nafoloko, minɛnko, feereko, aniwalew bolodaliko n'u latemeliko. A bɛnna cikelaw ma, bawo, a kera sababu ye, ka fangaso ni malosenɛlaw ani jagokɛlawka mogoyamaruyalenwbee sigi kene kelen kan, cogoya la, min nana ni dannaya ye, k'a d'a kan, kabini Ofisiko daminera san 1932 la, fangaso dɔrɔn de tun b'a sago ke. A tunti sara mogɔla. Mogɔtuntɛninika, kuma te ka mogɔsendona la. Yelema dabɔra demokarasi de kama, jelenya ni tilennenya kono, walasá, dɔ kana bindɔkan, k'a hakili soje, ka nanbara k'a la. Baara k'er'o cogo la, fo ka na

geleya don yoro fila la. A fɔlɔ ye Delita malo sɔngɔyelema ye. Tuma minna, Sefakoyekɔkan malo sɔngɔ geleya, jekulu fana ye do fara Delita malo sɔngɔkan. Ofisi malociyakeda ni Delita malociyakɛ jekulu ma kan kelen fɔ, malo sɔngɔkurako la, bawo, bee b'i ka nafa de ninina. A filanan ye malo kisəboliko ye, n'o y'a gosili, a faraboli, wali, a wɔrɔli ye. O la, Delita mogow ka fɔ la, kenyereyew ka malogosi da ka di olu la, ka temen Ofisi ka malogosi kan, olu ka malogosisara ka nogɔn, wa, soro min be k'a la, o ka ca ni Ofisi ta ye.

Delita malociyakeda ka jekuluko kelen be dɔnni-dɔngoman ye fangaso bolo. Cikelaw labenna, k'u fara nɔgɔn kan, sɔrɔjekuluw kono, k'u labila, u yerew ka nafajinikow la, n'a ma k'en fangaso, wali, jekulu ani mogɔ were sendonni y'a la. O min be senna sisani, ofisi kono, o de bɛna ni taabolo were ninini ye malociyakɛko la. N'o ma bila bolo kelen kan, malokotɛb'a nagasilisira bilama kan. (YEKO N° 64).

Afiriki jamanaw ka bɔnɔgɔla kera jɔrenanko ye

Mogo faamuyalen minnu nesinnen be sorokow ni demekow ani feerekow joyerow jatemineli ma, Afiriki jamanaw ka bɔnɔgɔla sira kan, olu y'a jira, ko jamanaw yiriwali n'u netaali kelen be jɔrenanko ye, bee bolo. A jore min b'a jamanaw nemogow n'u kɔnomogow bee la, foroba kunda, anikenyereye kunda., dugubawni cikeduguw kono, o nogon de b'u kɔkan demebagaw la, n'o ye dije jamanaw n'a jekuluw ye.

Jateminetora Afirikitilebinyanfan jamana 19 minnu kan, olu ka sorodaw n'u ka sorow dondalacogo te kelen ye. Dow ka sorote laboli ke. Soroda te dow bolo, dugukolo kan, ani dugujukoro, sanko, k'u jigi da sorofen kan. Deme min be nafa ne jamana dow ma, f'olu kɔnomogow bee be b'a nun ma, o deme suguya kelen no te ye, jamana dow kono. Feere tigelenw be sira soro, jamana dow kono, a dow wari be dun, k'a ban, jamanadow kono, k'a sorofeere

yere ma sira mine folo. Latige geleyaw faralen setigi jamanaw ni dije demejekuiw ka geleyaw kan, minnu ka wari soroli donyorɔ n'a boyorɔ be ka caya, olu de be ka Afiriki jamanaw yiriwalikow don dibi la, k'a d'a kan, fosi te ka b'a sira fe, k'o sababu ke kokajebaliya ye. Hali fen min mana b'a sira fe, o te k'a kecogo lakika la. o de ye fen caman yiriwali sumaya, i ko kalanko, kenevako, iziniko, jagoko, cikeko ani bololabaarako n'u nogonnaw, jamanadenw b'uda hirime soro minnu na.

jateminelaw ka fo la, Afiriki te bo nogɔla, n'a jamanaw n'u demebagaw m'u sigi, kene kelen kan, k'u kɔfile Afiriki kununnama la, o n'a jonyaw; k'a bilama laje, o n'a don o don segenkura farali ye, segenkorɔ kan; k'a ka sinijesigiko bila donjanko naframaw minen kono, ka donlatemənkowdabila, ka sorodakow sabatili ke Afiriki jamanaw yiriwalisira ye.

Hadamaden Sama

A jirala ko ce do be keri, Misira jamana kan, min ka girinya be taa kilogaramu 400 la. Ce in togo ye Ibarahima ye. A si ye san 45 ye.

M. Mahmusi Eli-Sayidi Ibarahima ka sisobetazi san fe. Tuma min farigan do y'a mine, walasa a ka se ka bo da fe, ka taa dogotoroso la, wele bilala ponpiyew ma, n'olu ye tasumafagalaw ye. Olu y'a labo n'u ka giri ye. A jirala fana ko hadamaden sama in te se ka biri, a te se ka jan. Sanga ni waati bee, a dalen don a kere kan. Akelen ka furuke san 1988, yobogolon y'a mine, ko laban ke bonya kɔtigebali ye. N'o te a tun te teme kilogaramu 80 kan. A kundama tun ye 1 metere ni santimetere 75 ye. An be bi min na, Ibarahima nogon te misira jamana kan.

Ka bo Koweti

Koweti kasokojew nemogoba ka fo la, a ka jamana ben'a laje cogo min na kasoladen furulenw n'u cew, walima u musow be se ka nogon ye sutura la. Nemogo in y'a jira ko ko in bena laje jamana damadow fe minnu be golifu jekulu kono; i n'a fo Makan jamana, Koweti, Katari, Bahereni, an'a tow. A y'a jira fana ko kasoladenw n'u furuhogonw be nogon ye sutura la Makan jamana ni Katari kasow kono.

Denmisen ka kan ka tanga baara kologirinw ma. Odekoson, jamanaw ye :

- baaradonsi pereperelatige;
- waati ni daliluw sigi baarakola;
- pangiliw ta nin sariya ninnu labatolibaliya kama.

Sariyaset 33 :

Denmisen ka kan ni kolosili ye ka bo dɔrɔgu tali, a jensenni an'a feerelila.

Sariyaset 34 :

Denmisen ka kan ni kolosili ye ka bo binnkannina cənimusoya sira fe an'o nogonnaw.

Jamanaw ka kan ka feerew tige ka fen dow bali :

- denmisennencininw ka sungurunbaya ;
- denmisenw labojeneyakenew kan ;
- an'a nogonna caman werew minnu ma daga.

(A to be bo Kibaru nataw kono)

SARIYA Ka bo "OMAFES" yɔcɔ

Dinejamanaw ka kelenya tonba «ONU» ka san 1989 Nowanburukalo tile 20 nogonyeba bənkan talen ka nesin denmiseninw josariyaw

Bənkan sariya tataw ka nesin denmisenw ka hadamadenya sabatili ma

Sariyaset 28 :

Denmisen bee ka kan ka damakeje kalankola, walasa jamana ninnu ka sekasariya kofolen bolidoonin-doonin i n'a fo :

- ka kalan kufolo wajibya, k'a ke fu ye;
- ka cəmancəkalan suguya caman jidi;
- ka kalanko ni baarako kunnafofiw jensen kosebe;
- ka dusu don denmisenw na walasa u k'u cesiri kalanko fe.

Sariyaset 29 :

Jamana ninnu benna a kan ko denmisen ka kalan ka kan ka nesin:

- ka denmisen lawasa, k'a ka dənniya yiriwa;
- k'a ka hadamadenya taabolow, a bangebaaw an'a sigiyorɔ danbew labatoli don a kun na;

- ka denmisen laben a k'a joyorɔ fa jamana kono.

Sariyaset 30 :

Dugulenden, walima denmisen min ka siya mogow man ca sigida kono, olu bee ka kan :

- k'u yereziyabo u ka donkow n'u ka sekow la,
- k'u ka diinew siraw taama,
- k'u ka kanw fo.

Sariyaset 31 :

Denmisen ka kan ni segenafijebi ni nənaje ye.

Sariyaset 32 :

Bakari Jara ka nininkali jaabi

Bakari Jara tun ye nininkali ke kominike ko la. Ko yala kominike mogo kelen-kelen bee n'a togo fo sara don wa, walima kominike yere de dama fo sara sigilen don ? K'olu koni b'a fe ka kunnafoni soro kominike kan.

Bakari Jara ka nininkali jaabi file nin ye :

Arajomali kominikek wariko
Kabini san 1995 zanwiyekalo la, waři hake min be sara, walasa, ka kominikek fo Arajomali la, wali, k'u bo kunnafonisebenw kono, o dantigera cogo min na, o file :

- SANGACISEBEN** : ye kominike ye, min be fo Arajomali la, ni saya kera.

Wari min be sar'o foko kelen na, faransikan, wali, an ka kan doro kelen na, o ye dōrōmē 150 ye, n'a mogo togocebennew b'a ta mogo kelen dōron na fo ka t'a bila mogo 5 la. Ni saya kominike temenna mogo 5 kan, dōrōmē 30 be sara mogo kelen-kelen bee togo la. A jirala, ko saya kominike mogo togocebentaw dan ye mogo 10 ye.

- KOMINIKE WEREW** : O ye kominikek ye, minnu be sara nin cogo la :

Diinéko, jamalajeko, mogotununko, bolofén tununko, yorçjanna mogo weleko, ani ko balalenw, olu kominike ye dōrōmē 300 ye; nénajekow, i ko nansaradon, filimu, tiyatiri ani konseri, olu kominike ye dōrōmē 600 ye; nénajetow kominike ye dōrōmē 300 ye; ni mogo kelen be disiki jini, n'o be wele ko «disiki demande» o ye dōrōmē 30 ye; n'o temenna mogo kelen kan, dōrōmē 20 be sara togo kelen kelen bee la. A jirala ko «disiki demande» mogo togocebentaw dan ye mogo 6 ye. Fen min ye boloféneerilikow ye n'u be fo arajomali la, wali, k'u bo

kunnafonisebenw kono, olu kominike yedōrōmē 500 ye, foka se sebenisira kulu 5 kelen kelen bee kan. Kominike bee be fo siñe kelen, faransikan, wali, an ka kan doro kelen na.

Ka bo Jedala

Ne Bala Sogoba be nin kunnafoni lase KIBARU ma. Ne b'a fe n'ka n jaabi kibaru kono ani arajo la.

A'y'a fo KIBARU n° 272 nan kono ko segenbaato jamana 47 be dugukolokan, ko Afiriki dōrontaye 32 ye ko : «banki mōnjali» min y'o jateminé ke, k'a jira ko Afiriki jamanaw te bo nogon la, ni cike yiriwabaliya kun ma n'fō».

Ne Bala Sogoba fe, Seneké yiriwabaliya ye fangasow de no ye, k'a sababu ke senekelaw be baara min ke bi, folo o nogon tun te ke, nka u te nafa sora la, bari sené den ye «MAKOCl» ye, nka jugu were te senekelaw la ni «MAKOCl» ts.

San o sando be fara koori kan, nka o n'a taa bee fen te fara koori songo kan. Misali la, nogon (angere) bore tun ye 1764 ye, u ko k'o be ke 2330 ye; samiyé nata ko fen te fara koori songo kan. Bee dun kumakan ye ko senekelaw y'an jigiw ye.

Ne fe, o te tige ye, nk'a ma bala n'na, bari bamananw b'a fo ko «ni jakuma ye niné gen, n'a donna dingé kono, o ye jakuma se bannen ye. Nka n'i ye niné damaw bila nogon ko, u te dese nogon na», sabu ni senekelaw y'u ka gelyaw n'fō, o te waleyé.

Foyi te fu ye kuma numannin ko. Se de t'an ye, nka ni n'ka kuma in digir'aw la, a' be yafa n'ma. N'b'a jini aw fe, aw kaha segen kunnafoni dili la, k'an be kuma jugu minnu fo ko be digi aw la, bawo aw y'anw new n'an tulow ye.

N'aw desera aw ka baara la, o y'anw new n'an tulow datugulen ye.

N'be kibarubaarakelaw bee fo. K'a damine Bila kubedaba yere la foka t'a bila Jedala senekelaw janaw ni

cikelakoliden kuntigiw ni dugutigiw n'u laadibagaw bee lajelen na, n'ka foli be nin bee ye.

N'b'a jin'u bee fe, u ka do fara u ka cesiri kan, walasa kunfinya be se ka kele k'a ban pewu an ka duguw kono.

Bala sogoba
cikela ka bo Jedala
Bila kafo kono.

Ka bo Diyo-Buwatubugu

N'nisondiyalen ye nin bataki seben k'a ci Kibaru ma.

Zanwiyekalo Kibaru la, a ne 8 nan, ajiralenb'o konoko san 1994 samiyé nena kosebe Afiriki tilebin fe jamana damadow la Mali be minnu na. Nka o n'a taa o taa, Kati kubeda fan caman na, san 1994 samiyé ma diya kosebe, sené ma se ka ke sanji fe. Duguw ker'a la olu ye kalo kelen su n'a tile ke sené tun te se ka ke, bawo tile fila tun te se ka ke ni sanji ma na. Anw ka sugu be Diyo gari la, sugu nin ye sibiri o sibiri ye. Sugu in ka bon kosebe. Ni mogo min ye jateminé ke, n'i ye anw ka sugu senefenw songon laje sisan ib'a don ko samiyé ma diya. Sisan senefenw songon file anw ka sugu la : keninge : 18, Sanjo : 17, Sho : 35; tigaba : 45, tigajenin : 40, kaba : 15, dakise : 25. N'ka seben in kono kuma filanan be kunun nadaa ani bi nadaa kan.

N'ka nininkaliw ni n'ka segesegeli hukumu konona na, cekorobaw ani musokorobaw ka fo la, nafen minnu ni minnu tun be nogon soro nadaw kono folo o tun ye : datu, sunbala, kogo, gan, jege, wolo sogo, foronto, jaba, tiga, bens... Nka bi bi in na mun ni mun be nogon soro nadaw kono ? fefe, loriye, najinuw ani fen caman werew. Cekorobaw ka fo la, kono dimi, ani bana sidonbali caman minnu kelen don an

siginogon ye, olu tun ka dogo folo. Nka bi ce fara muso kan, denmisen fara mogokoroba kan min mana wili n'kono be n'dimi, n'da be n'dimi ani bana suguya caman werew i n'a fo (woperelibanaw) n'u nogonnaw. Najiniko yere kelen fen ye, min ye ne siran kosebe.

Bawo najinin dow b'a la safune ko danogont'olu la. Nkan'iye ne nininka ne b'a fo ko faamaw yere no be o najinin suguya jensenni la. Bawo olu yere t'u fe, u t'u dun abada ! A najinin suguyaw dunyorobaw ye kungokononaw ye. U dunni ka suman dugubaw kono janko faamaw, don o don an tulo be o najini suguyaw mankutukan na faso arajosoba la.

N'balimaw, n'ba nini bee fe, kerengkerennenya la, kungokonomogow an k'an kofile dcoen kunun nadaa la. An k'an wasa don kunun nafew na, n'o kera kenya be sabati duguw kono, soro be yiriwa.

Dirisa Bakari Jara
Diyo - Buwatugu n'a be Katii
kubeda fe

Ka bo Naporompela

Ko do ke yan Nanporompela, a be wele minankakan na «yo sama». «Yosama» ye ko belebele ye, mogo baayirika be kun min kono, n'a be mon don min na. Ko be leken min kan, o be taari kemé damado bo. Jaba te sené Nanporompela, k'a sababu ke ko in ye. Nanporompela ni dugu min ce te teme kilometre 7 kan, jaba te se ka sené yen fana. Nodolo te taa ko in kené kan; kuma te ka taa n'a ye «Yosama» yere la. Marifa te ci ko in kono. Negemafen te ke ka jége mine ko in kono. K'a ta lawale la, fo ka n'a bila bi la, ko in te köröb.

«Yosama» kera sababu ye, nanporompelakaw te sanjiko geleya don. Nanporompelakaw te sanji dele

karamogo fe, tuma te ka taa dugu were la, sanko la. Ko in de sababu de y'a to nōmasa cayara Nanporompela. Tanafen minnu kofolen file nin ye, ut'e köröb. Hali ni jabakis kelen falenna Nanporompela kono, sanji be na fo mogo ka wuli k'o minen.

Hali nodolo donna niné min kono, n'i filila ka taa n'o sanankobali ye le in kono, sanji b'i gosi, hali ni tilema don. Wa n'i y'a ke köröboli ye, a b'i latine. N'i ye marifa ci sogo la ko in kono, i t'a soro, k'a ta kunun na, ka n'a bila bi la, «yosama» be son dögökun o dögökun, san kalo 12 kono.

A be son ni fen minnu ye, olu file : woroje, dononkoraje, ani sagajigije. Hali ni bamaw ni saw donna ka ko in fa, n'a mo don sera, u bee be tunu. Ni muso min ka denko geleyara, n'i ye ko in son, n'Ala sonna i b'o den soro. Ni foolot te wolo Nanporompela. Ne ka foli be ko tigi ye, n'o ye, Tenze Bangali ye, ani Bolize Bangali. U b'o sira kelen de taama. Ne ka foli be Solomani Kone ye, ka bo Jere, ani Kasun kone, ka bo Nanporompela.

Dirisa Tarawele
Animateri Nanporompela
Zangaso mara (kucala).

Ka bo Masamanbugu Poyi

Nteri, ibe kasi mun na? A ne fo'ye ninan ye n'san 23 ye. N ma tubabukalanke; n ma arabukalanke. N masaw ma son ka n'don nin si la.

Nka dije latige sirajuman tununna n'na; a kera n'bole kononafliko ye. N tena ke mogo ye bilen. Nitena dije diya don bilen, bawo kalanbaliya ye dibi ye, dibifin tenten.

I kasi kun y'o ye wa? Wa, i neji ce, i k'i makun. Na, nk'i bila kalanso sira

kan. Kalanso in togo ye ko balikukalanso sira. So in togo ye ko kalan : ce-köröbaw, muso köröbaw, denmisenw; wa a te jón mogo la.

Poyi, n'b'a nafa dōw nefo i ye sanni i ka se. Dugukanben, balikukalan b'a sinsi; sorajiidi kalan ; seneke; baganmara kojuman, monniko kojuman, jiriturukojuman; jagoke kojuman; denw ladon cogojuman.

Balikukalan ni kibaru kalan b'an deme nin bee la. I ni ce, n'tun te nin don. Ala ka kibaru ni balikukalan taa ne.

Seriba Kane
Animateri Masamanbugu,
Kula Kulukoro kafo la.

Dije don o don, Tulo be Taa kalanso

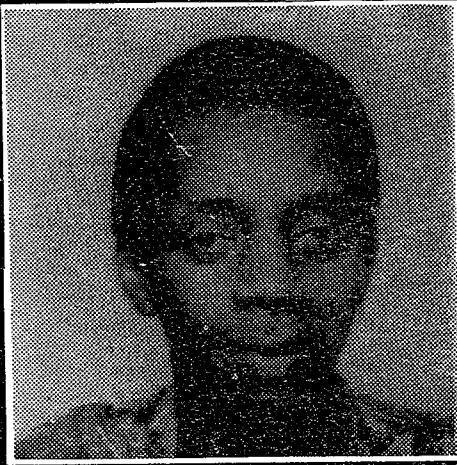
N'akazipu walima pantalon seni banna, akana filake Abesafunc kuru misen do ke ka seni fan fila tereke.

Aw bee b'a don ko suluye ni kerepu sirijuru, n'a be wele ka lase; onundilannendondoni nege, walima ni mana ye. Ni nege, walima mana in bora lase nu n na, a don man di sanbara wo misen fe, ka se ka sanbara siri. O la, a ka kan ka mun ke? A be sanbara sirijuru nun su wcheniji kulerintan na.

Ni dabaji, walima ankiriji bonna a ka bololabore woloma kank'a nogo, o be mogo dusu kasi doon. Abclemurujitoni ankin in kan k'a josi ka b'a la. O kote, a be strasi k'a yoro la.

**Cerino Amedi CAMU ka fatuli :
Bee sonna «ORTM»
baarakela min ye**

Baarako anihadamadenyako siratige la, Mali kunnafonidaw, sanko «ORTM» n'o ye Arajotelewison ye, olu ke ka gelén, ka Cerino Amedi CAMU nonabila soro, min fatura san 1995 Awirilikalo tile 5don, k'asito san 44na, bana kuntaalajan senfe. Cerino tilalen a ka kalanw bee la, k'a ta joro lekoli; Badalabugu Lise Bamako; lekoli sanfbolo ENSUP, Bamako; Abijan «Iniverisite», Kôdiwari; Faransi kunnafoni kalanyoro «INA, Pari ani Angleteri arajoso «BBC», Londiri, a ye baara damine, san 1978 la, Arjomali la. Kabini Arajola, foka n'a se Telewison

na, min sigira san 1983 la, Cerino ka baara bee tun jesinnen be fen kelen doron de ma, n'o ye denmisennamogow lanagali ye, sira bee kan ikokunnafonikow, nonajekow, sekow ni donkow, minnu tun be tali ke Mali folisenw de kan fôlo, ka soro, ka se Afiriki ani Eropu, Ameriki ani dinayoro tow ma. Ni Cerino tun be Arajo, wali. Tele la, don min na, bee mago tun be sa, k'a d'a kan, duman te kotige, fo ka t'a ka waati dafa.

Bee benn'okan, in'ato, kobee benn'a kan cogo min na, k'a be s'a ka baara la, k'a ko ka di mogow ye, k'a be se kuma la. Hali Cerino baarakelugon sonn'a ye. O t'a bee ye, k'a masoro, Cerino tun be sebenni fana ke, a ye togo ni nafa soro min na, kabini farafinna, fo farajela.

Cerino Amedi CAMU konifatura. Saya y'a bu dun. Nka, a ye togo min soro, a ka jenamaya la, o te tunun. Ala min y'o k'a ye, an b'o deli, a k'a fâra jôn kunnandiw kan.

CERINO KOFOLI

Siga te dinelatigeso sigili ko la
Ni min sigilen te kenyereyeso kono
O sigilen be kenyerelaso kono
Bee sonna Cerino Amedi CAMU ye
Siga tun t'a ka kenyereyesoko la
A ma fo ceya ni musoya, a fôra hadamadenya
A ma fo farajeya ni farafinya, a fôra naniya
Bee sonna Cerino Amedi CAMU ye
Siga tun t'a ka ladamu n'a ka sabali la
A ma fo bonya ni dogoya, a fôra miliuya
Ama fo janya ni surunya, a fôra haklimaya
Bee sonna Cerino Amedi CAMU ye
Siga tun t'a ka hadamadenya n'a ka baara la
A ma fo sekola ni kodon, a fôra yeredon
Ama fo farinya nisiranya, a fôra limaniya
Bee sonna Cerino Amedi CAMU ye
Siga kise kelen tun t'a ka limaniya la
O de y'a kunnadoni fegeya, dije kono

Amadu GANI Kante

iyodi-kogo ani iyodi dese

Yala a' b'a don ko... ?
Bana caman, walima kenyabaliya caman be yen minnu ni foolote kelen ye dinelatigela, n'olu sababu ye iyodi dese li ye farikola la.
Muso ka konomaya waati la :
1°) Tonso ma dilan ka ne,
2°) Tonso sebaliya,
3°) Kunkoloseme dilanbaliya ka se,
4°) Garigjetne balalen,
5°) Den salen wolo,
6°) Den wololen saya a yoroniye la,
Den bangelen kofe
1°) Den girinya dogoyali a wolotuma,
2°) Wololi ni fînew ye.
3°) Dagoloperen,
4°) Kungoloseme dogoya
5°) Kumabaliya,
6°) Tulogerena,
7°) Ne taali kalamene fe,
8°) Den ka kosonnenya ni mogoya,
9°) Lagalagatoya
10°) Hakilidese bana
Den kunbayato la waati
1°) Hakili dese bana,
2°) Kenyabaliya,
3°) Kunkolodgoya
4°) Jingo waati bee
5°) Nedafunun (dagolow, nun),
8°) Fari jenemaya
7°) Fari fan bee sa, walima fankelensa
8°) Kalankebaliya ni tulonkebaliya,
9°) Kumakan sa,
10°) Sumaya ni galabu kenyabaliya,

- 11°) Farikolo fan bee fasaja,
- 12°) Dumunikebaliya,
- 13°) Konoja,
- 14°) Sigisigili,
- Denmisenniya waati (ka denya waati geleyaw fara o kan).
- 1°) Musomanin ka laada fôlo yeli a waati kofe.
- 2°) Cenimusoya lakodonnibaliya joona farikolo cogoya la cemanin ni musomanin na,
- Baliku fe ye :
- 1°) Nemajobaliya ni ko faamubaliya
- 2°) Dusukun segen,
- 3°) Sebenni ni nataliye keli geleya
- 4°) Farilamagali geleya k'a sababu ke fasa nimaya dogoyaliye
- 5°) Liné n'yerekó
- 6°) Farigirinya baarakeli la.
- 7°) Kurisijala lagosi,
- 8°) Dumuni yelemanbaliya,
- 9°) Muso ka bange baliya,
- 10°) Muso ka laada ye tuma bee, an'a cuncunni,

- 11°) Muso ka laada joli,
- 12°) Sinji dogoya n'a joli joona,
- 13°) Kunkololabana,
- 14°) Tuma bee mura (giripu)
- 15°) nemisenni.

Iyodi-kogo be se k'a n'aw ka denbaya bee tanga bana minnu kofolen file a' ye. Iyodi-kogo nafaba de b'a n'aw ka denbaya kan.

Iyodi ye mun ye ?

Iyodi ye fen ye min be soro lamini na in'a fo kalisiyomu, sodiyomu (kogo) ni gazi azoti, o n'a joggonnaw. Mogo fari nimayoro fan dow te taa iyodi kogo ko. Mogo kelen o kelen mago be iyodi-kogo hake joli la ?

Tile o tile, baliku kelen mago be iyodi kogo mikoro-garamu 150 na. O hake mana teme i ka kogo hake dunta koro kan, o be se ka ke sababu ye k'a bana lase aw ma.

Yala a' b'a don min be iyodi kogo dilan Mali kono ?

Iyodi-kogo dilanni daminen Malikono, zanwiye kalo la, san 1995, yoro min na o file :

G.I.E - A.T.L,

Iyodi-kogo dilanyoro, Ntomikorobugu Siraba n° 90 x 82, leterekesu N° 50.93, Negeturuso n° 22-20-16 Bamako.

A'ye iyodi-kogo dun don o don. A b'aw n'aw k'o bee tanga iyodi-kogo dumunibaliya bana ma. A' b'aw yere tanga, k'aw denw fana tanga, n'a be iyodi-kogo du don o don.

Desebaato te sijan cōcs

Faransijamanaciakeda «CEPED», min nesinnen be hadamadenw bugunnikow niyiriwalikow jatemine li ma, dijne fan bee kono, o mogo faamuyalenw ka kosanna jatew bora hadamadenw ka sijansoko kan, jamana bee kono. Jatew y'a jira, ko yoromina be dugukolo kan, n'o mogow be yoro tow mogow kofe sijanko la, o ye Afiriki ani Eropu korenyanfan ye. Afiriki jamanaw kongowka wogowka sisorobaliya kun ye dese ye. Ni wari t'i bolo, n'i banana, i be sa, k'a sor'i satuma ma se. O kama, a jirala, ko mogotem en ka gelen san 50 kan, Afiriki kono. O misali tara Keniya, Etiyopi, Gana, Mozambiki ani Mali kan, min tun be san 35 la, 1960 la, o ye san 50 cōs, 1976 la, ka na se san 55 ma, sisan. O b'a jira, ko Malidenw bolo b'u yere koro. Eropu korenfela la, Irisi jamanaw bora san 68 na, 1970 la, ka jigin san 67 la, ninan. Urumani ani Poloni jamanaw, olu ma se ka temen san 68 kan. Shinuwa jamanaw ta ye san 68 ye; Tayiland, san 69; Malezi, san 70; Eropu tilebinyanfan ani Ameriki korenfela, olu be san 76 ni 77 ce. Olu yoro fila mogow de be si cōs, ka temen dijne yorotow bee mogowkan. Osababute fen were ye «sebaaya» ko, k'a masoro, kenya, dunkafa, anidaamu, olu minnu be fara cd be ninnu olu ye desebaato ni wotaatases ye yefan ni filelifewn wnesan de ye.

«DEWALIYASON» NCOKAN MANKANW

A be kalo damado be, Kameruni kejereye baarada minnu nesinnendondji ridenw kono ma, olu ka baarakelaw ka kumaw cayara fo ka damateme, fo kalaban ka ke murutiliyeyo dōwla; k'u te baara ke abada, fo do ka fara u saraw kan.

Baaradaw jenow y'a jira ko dōrōme kelen te fara saraw kan; wa fanga be wuli mogo murutiliy kama.

Nin bee lajelen sababu bora mun na? Kabini san 1988, ni kameruni namasa kono jenabu baarada yelemaria ka ke kejereyew ta ye, jateme kera ko soro yiriwara kosebe. O sababu bora ni nansara jamanaw ka jekabaara la namasa sannifeere hukumu kono.

Osiratigela, kameruni namasa sōren bee mana fara jenabu kan k'a tila sigiyōroma 100 ye, a donna ko sigiyōroma 30, ka taa se 70 ma, olu bee be san kakan jamanaw fe.

O la, namasa bota y'a damine toni

49.000 la, san 1990, ka taa fo toni 125.000 la, san 1993. O kofe, nafa mana kiisa ka ben 100 ma, nafa sorota be tem'o kan ni 55 haké ye (155%).

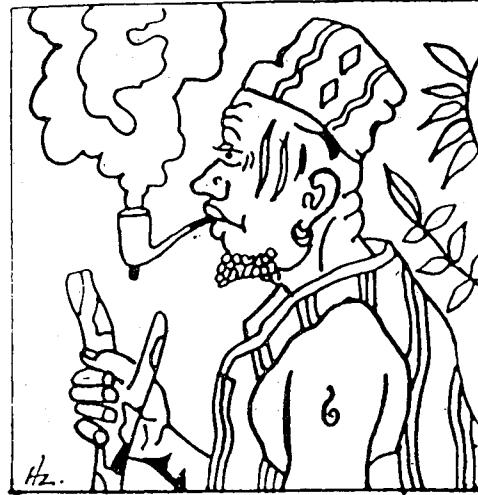
«SEFA» binni nana kow cōs nin cogo la, san 1994, ka sin ka baaradaw ninnu ka sōrko ke jenabu ye. Nka nin n'a taa bee, namasa senela 7500 be cogo di bi?

«Dewaliyason» n'a kunkow nana n'olu ye sumanw, finiw, furaw, ani fen caman werew songow cayali ye. Kogo bora Sefawari 2000 la ka taa 4000 la. Tulu bora sefawari 250 la ka taa 1200 la ; ani ninnu n'una caman werew.

Baaratigiw y'a jira k'u te se ka dō fara saraw kan, k'o sababu ke jenabu songo cayali ye, ani namasa takisiw. Otēmennenk, ut'a don, un namasa bojamanaw ka jekabaara bena laban cogo min na. Nin kera kogelen ye !

TULON

Nin desen fila dilanbaga y'a dab'a kama, ka fili 10 k'u la. A y'olu nini.

1°) Tomi min be tabadaga jukra. 2°) Tabadaga kila. 3°) Fugula min be ce kru na. 4°) Tamashen min be ce kamakun na. 5°) Furabulu minnu be san fe, ka tala kinin fe. 6°) Teretebe minnu be ce duloki kan. 7°) Berre min be ce bolo. 8°) Negé min be ce tulio la. 9°) Bonbonsi. 10°) Ce duguma dawoli.

KCR :

Faraje cikelaw ni farafin cikelaw ka Faransi kunben

Kabini san 1975, n'o san 20 ye ninan ye, n'gongsirataama do basigilen be Faransi cikelaw ka jekulu do fe, min be wele ko «AFDI» ani Afiriki, Madagaskari ani Azi cikelaw ce. O siratige la, wele bilala o yorow cikela mog 25 ma, k'u ka t'u sennayaala Faransi cikejorodow la, walasa u ka nogn don, ka t'a fe. Afiriki jamanu minnu ka mogow tun b'a taama la, o ye Cadi, Benen, Madagaskari, Mali, Senegali, Burukina, Lagine ani Kameruni ye. A taama kuntaala benna d'gokun saba ma.

A yorolajew senfe, faraje cikelaw ani farafin cikelaw y'u sigi, k'u haminankow dajira nogn na, tile fila kono, i ko san 1995 feburuye tile 14 n'a 15 kono. O sigikakuma kera Faransi dugu min kono, o togo ko Aritigi (Artigues) min ka surun Boro (Bordeaux) A kunben kene n'gomoya tun be mogo min bolo, o togo ko Hanri Zuwe (Henry JOUVE) n'o yere de ye Faransi cikelaw ka jekulu «AFDI» kuntigi ye. O y'a jira mogow la, k'u ka jekulu sigikundoye jamanaw ninnu cema, walasa, k'o yorow cikelaw danbe, an'u gasi n'u niyoro sigi, bawo, bee b'a don, ko farafinna, cikelaw yebolokofemogow deye, minnu kakuma temine, sanko, k'u sagow k'u ye. Ay'a jira ko cike be bolo min kan, Faransi bee kono, k'o ni farafinna ta ka jan nogn na, ko sababu ke fen caman ye, mog faamuyalenko, wariko, minenko ani demebagako be minnu na. A k'o siratige la, farafinna cikelaw te bo nogo la, n'u ma fara nogn kan, jekuluw kono, k'u jo yere laben sen kan, ani bolodijognma sira kan, jamanu kono, an'a kakan, bawo, ko yoroy si te farafinna, cikekow yiriwali ye min fangaso n'o nafolotigw an'a mogo kalannenw haminankow ye;

k'olu de be cike, ka soroke, nka, o nafa t'u kan, k'a masoro, bee b'u nanbara, cogobee la, yorobee la, ani kun bee la. A ko, k'olu ka jekulu jolen be farafinna cikelaw kokoro, tuma bee, nka, ko ni farafinna cikelaw m'u yerebo bolo la, mone te b'u la, k'a d'a kan, ko dije geleyako selen be hake min na sisan, hadamaden bee, jekulu bee anjamana bee, olu ka nafa te fen o fen na, ut'e y'o kene kan.

A kunben kera sababu ye, ka farafin cikelaw son hakili la, bawo, a caman y'a jira, k'a taama y'olu ne yelen, k'u bilasira, cogoya la, min ye yere laben, yeredeme ani yereta n'u nognaw dusu don u kono. A dew ka faamuyali la, kokandeme doron de be farafin cikelaw bo nogo la, bawo, n'o tun be ke cogowere la, ninan tun man kan k'u sorc manumako la, min be senna, kabini Afiriki jamanaw y'u yere tali damine, n'o san 35 ye ninan ye.

BELIZIKI Woson tijecogo be ka negini

Faraje jamanu min ye Beliziki ye, n'a faaba ye Birikiseli ye, o nininikela minnu nesinnen be senefenw tijeli negini ma, k'o sababu ke banakis suguyadowy, olu cesirilen be woson banakiseko silasali de fe sisan. O siratige la, u ye mansin do dilan, min be ka sifile Shinuwa jamanu kan, n'o kelen be ka dije jamanaw bee dan, wosonsene la, ni furancejan ye.

A jirala ko n'a mansin dilanbagaw y'u sago sorc, k'a be se, ka woso, ku, ani bananku saba bee banakisew lakodon nogn fe, wa, k'a be se fana, ka lase Afiriki jamanaw ma, a senefen saba bee sorc bugunnen be minnu kono, f'o k'u ke balofenw ye, sanga ni waati bee la.

A sabatira, ko Afiriki kono, a sifileli be damine Burundi ani Senegali jamanaw folo de kono. Jon y'a se tuma don Mali kono?

LAGINEKAW KA FINIKISE SANGAWULIKO

Laginekaw ye meenni min ke namasa ani jabibi seneli la, ni nafa tun b'olu la, segin tun te ke senefen werew ma, baloko hogoyal sira kan. Namasa ni jabibi tun be sene wari min kama, o geleyara. Osenefenw songow nagasira. Malokise min makadi ni balofen tow ye, n'o numan be bo jamanu kokan, o fana songo geleyara. Kabakise min dalen be malokise kan, o te bugun. O bee de koson, cikelawy'usbedon finikise seneli ma, k'a sanga wuli, cogo bee la. Cikejekulu min be Kindiya, o folo de ye finikise sebeseneli damine, ni Amerikenw ka yiriwali demejekulu ye. A sorola ka se maninkaw, sosow ani fulaw ma.

Bee kelen ka nafa sor'a la, a seneli yiriwara, ka yoro bee labo, fo k'a feereli sabati Burukina, Mali ani Kodiwari kono. A laban kera nafolo soroda ye Lagine fangason'a cikelaw bolo. Okoson, dije cikelaw ka kunben 11 nan min kera san 1994 desanburukalo la Senegali, Laginekaw y'u ka finikise ganse, fo jamanu caman y'a sorcogo nesini, k'a don.

A jirali, ko kunben do bena laben Konakiri, Lagine finikiseko kan, dije jamanaw bee be wele min kene kan, Lagine fangaso yere fe. Okunben senfe, finikise kebali te sumankisew ka sigidoolo ye.

**"AMAP" kuntigi
Gawusu DARABO
Mali kanw kunnafonisabenw
baarada kuntigi
Nanze Samake
Kibaru
BP : 24 Telefoni: 22-21-04
Kibaru Bugufiye Bozola
Bamako - Mali
Dilanbagawnisebenbagawkuntigi
Basidiki Ture
Sebenbagaw kuntigi
Baadama Dukure
Labugunyoro: kibaru gafedilan
baarada
Boko Hake 16 000**